

7. Nelson R. The national system of innovation: a comparative study / R. Nelson. – Oxford : Oxford university press, 1993. – 541 p.
8. Mowery D. Inward technology transfer and competitiveness: the role of national innovation systems / D. Mowery, J. Oxley // Cambridge journal of economic. – 1995. – № 19. – P. 67-93.
9. Teixeira A. Human capital, trade and long-run productivity. Testing the technological absorption hypothesis for Portuguese economy, 1960-2001 / A. Teixeira, N. Fortuna // FEP Working Papers. – 2006. – 31 p.

Богашко А.Л.

Европейский университет, Уманский филиал

КОНЦЕПЦИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ В СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НАУКЕ

Аннотация

Проанализированы основные теоретические подходы к определению понятия национальной инновационной системы, раскрыто ее сущность и функции. Исследованы состав элементов и типы взаимосвязей между ними, которые формируют институциональную структуру национальной инновационной системы. Рассмотрены практические вопросы по организации функционирования национальной инновационной системы.

Ключевые слова: инновационная инфраструктура, национальная инновационная система, структура национальной инновационной системы.

Bogashko A.L.

European University, Uman Branch

THE NATIONAL INNOVATION SYSTEM IN MODERN ECONOMIC SCIENCE

Summary

The basic theoretical approaches to the definition of the national innovation system, reveals its nature and function. Studied the composition of elements and types of relationships between them, which form the institutional structure of the national innovation system. Practical issues concerning the functioning of the national innovation system.

Keywords: innovation infrastructure, national innovation system, the structure of the national innovation system.

УДК 338

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РУХУ ТОВАРІВ І ТАРИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Вожга Н.В.

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

Досліджено сутність товарів і тари та проведено їх класифікацію. Визначено основні напрями удосконалення обліку товарів і тари на підприємствах ресторанного господарства.

Ключові слова: товари, тара, підприємство ресторанного господарства, облік, контроль, вдосконалення.

Постановка проблеми. Ринковій економіці притаманна розвинена інфраструктура сервісу, складовою якої є ресторанне господарство. В Україні в останні роки набуває розвитку цей вид економічної діяльності, що обумовлено його високою інвестиційною привабливістю. В умовах динамічної ринкової кон'юнктури ефективного функціонування підприємств ресторанного господарства залежить від методології обліку діяльності, адекватної економічним реаліям та спрямованої на забезпечення внутрішніх потреб управління. До того ж, є необхідність посилення контролю за діяльністю підприємств ресторанного господарства, оскільки це пов'язано із впливом на здоров'я населення якості продукції цих підприємств.

Особливого значення проблеми вдосконалення обліку і контролю набувають в питаннях управління рухом товарів і тари на підприємствах ресторанного господарства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти обліку та аудиту в ресторанному

господарстві (громадському харчуванні) досліджують М.М. Аносова, В.А. Барановський, А.С. Ванукевич, Ю.А. Верига, Т.В. Ємельянова, Л.М. Котенко, Л.С.Кучер, К.І. Левитський, Н.М. Малюга, В.І. Оспіцев, Н.А. П'ятницька, В.В. Усов, Н.Г. Юдов, Л.М. Янчева та інші.

Однак, особливості функціонування ресторанного господарства зумовлюють необхідність поглибленого дослідження питань обліку товарних запасів і тари з метою такої його організації, яка б одночасно відповідала вимогам внутрішнього управління та зовнішнього контролю за діяльністю підприємства.

Мета дослідження. Визначити теоретичні аспекти обліку товарів і тари на підприємствах ресторанного господарства і запропонувати шляхи вдосконалення обліку і контролю за їх рухом.

Виклад основного матеріалу. Товари є основною статтею оборотних активів підприємства ресторанного господарства, за посередництвом яких через

товарообіг отримується ним переважна частина прибутку.

Товарні запаси – це складна економічна категорія, предмет наукових досліджень, об'єкт уваги спеціалістів та керівників підприємств. Можливості підприємства у забезпеченні стійкості асортименту товарів, підвищення рівня задоволення попиту споживачів, організації безперервності процесу реалізації, запровадження визначеної цінової політики, визначення окремих питань фінансової діяльності залежать від політики формування товарних запасів, їх розміру і структури [4, с. 42].

Оскільки товар частину свого життєвого циклу перебуває у вигляді запасів, більшість науковців ототожнюють дані поняття. Саме тому, розглядаючи сутність товарних запасів, слід зазначити, що в різноманітних літературних джерелах авторами по-різному трактується визначення товарів. Окремі з них наведено в табл. 1.

Таблиця 1
Розкриття суті терміну «товар»
в літературних джерелах

№ з/п	Автор	Визначення
1	Ф. Ф. Бутинець [3]	Товари – це активи, які утримуються підприємством для продажу і передбачають у подальшому отримання прибутку
2	В. С. Лень В. В. Гливенко [5]	Товари – це матеріальна або нематеріальна власність, яка реалізується на ринку
3	Р. Л. Хом'як [2]	Товар – це продукт праці, що призначений для продажу або обміну
4	Н. В. Чебанова [10]	Товари – це матеріальні цінності, що придбані (одержані) і зберігаються з метою наступного продажу
5	Є. І. Свідерський [9]	Товарні запаси – це складова товарообігу, що становлять рух сукупного суспільного продукту в товарній формі від виробників до споживача
6	О. Т. Бровко [1]	Товарні запаси – це товарна маса, що знаходиться на ринку та перебуває в сфері обігу від виробника до споживача, при цьому не потребує подальшої доробки та переробки, призначена для наступного продажу за умов звичайної господарської діяльності та є важливим активом підприємства

В результаті аналізу існуючих підходів до трактування сутності товарних запасів підприємства, можемо визначити їх як активи, які є власністю підприємства і можуть бути обміняні або реалізовані в процесі здійснення ним господарської діяльності.

Метою створення товарних запасів підприємства є забезпечення безперебійної торгівлі усім асортиментом товарів, що є умовою задоволення попиту населення, підвищення якості обслуговування, розвитку роздрібного товарообігу і, в кінцевому підсумку, підвищення конкурентоспроможності підприємства ресторанного господарства.

Пакування товарів здійснюється за допомогою упакування і/або тари, призначення якої полягає в

забезпеченні збереження і оптимальної організації транспортування товарно-матеріальних цінностей.

Тара може бути самостійним і супутнім товаром. Тара, як самостійний товар, купується підприємством для її подальшого використання у виробничому процесі або для упаковки готової продукції власного виробництва, а супутній товар – надходить на підприємства разом із придбаними матеріальними цінностями.

Пропонуємо визначити тару як місткість, що призначена для зберігання та упакування товарів з метою збереження її якості та корисних властивостей, (в деяких випадках зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище), а також для транспортування товарів на відстань.

Серед різноманіття господарських операцій на підприємстві ресторанного господарства облік товарних операцій є найбільш трудомістким. Одним із головних завдань бухгалтерського обліку товарних операцій на підприємствах ресторанного господарства є правильна організація обліку, що дозволяє своєчасно отримувати інформацію про хід надходження товарів, про виконання договірних зобов'язань постачальниками, про стан товарних запасів, про хід реалізації продукції та її контроль за її збереженістю.

Основним завданням бухгалтерського обліку товарних запасів на підприємствах ресторанного господарства є надання інформації, яка необхідна для контролю за рухом і збереженням головних його об'єктів: товарів та продукції власного виробництва на кожній стадії технологічного процесу, а також для прийняття управлінських рішень.

Методологія обліку товарів визначена Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Зокрема, П(С)БО 9 «Запаси» визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності.

Щодо обліку тари, то слід відзначити, що на сьогодні у цій сфері діє Інструкція, прийнята ще за часів СРСР – Інструкція з бухгалтерського обліку тари на підприємствах і в організаціях державної торгівлі та громадського харчування від 28. 04. 1986 р. Дана інструкція регламентує порядок документального оформлення обліку тари, а також результатів за операціями з тарою на підприємствах і в організаціях торгівлі та громадського харчування.

При цьому, положення вказаної Інструкції не поширюються на ті види тари, які за умовами торгово-технологічного процесу виробництва товарів постійно використовуються на підприємствах торгівлі і громадського харчування для постійного зберігання і внутрішнього переміщення товарів як господарський інвентар.

Кожне підприємство, здійснюючи господарську операцію, зобов'язане фіксувати даний факт, оформлюючи відповідний документ. У зв'язку з тим, що діяльність підприємств ресторанного господарства супроводжується процесом виробництва, торгівлі і надання послуг, використовуючи при цьому значну частину активів у вигляді запасів, тому відповідно документування у даній галузі є досить трудомістким і тому саме раціональна організація документування є тим чинником, що дозволить оптимізувати систему обліку та контролю товарів і тари у ресторанному господарстві.

Процес документального оформлення операцій з руху запасів є досить складним і трудомістким. Аналіз практичної діяльності при застосуванні типових форм первинних документів свідчить про ряд недоліків, які потребують подальшого врегулю-

вання. Зокрема, це стосується дублювання записів у бухгалтерських документах, відсутністю якісної (марка, сорт, розмір тощо) інформації про наявність і рух запасів, існування великої кількості однотипних первинних документів, що робить зашарашеною облікову ділянку певного етапу.

Належний облік і контроль товарів і тари на підприємствах ресторанного господарства забезпечуватиметься лише в разі організації певного порядку опрацювання документів на етапах первинного, поточного і заключного обліку. Саме тому вважаємо за необхідне будувати графіки документообігу щодо руху товарів і тари на підприємствах ресторанного господарства.

Графік документообігу первинних документів з руху товарів і тари може бути оформлений додатком до Наказу про облікову політику підприємства ресторанного господарства і подаватися у вигляді таблиці з фіксованим переліком робіт, пов'язаних зі створенням, перевіркою та обробкою документів, які виконуються кожним підрозділом суб'єкта господарювання, а також усіма виконавцями, із зазначенням взаємозв'язку та термінів виконання.

Складений графік документообігу у закладах ресторанного господарства дозволить документи розглядати залежно від етапів, на яких знаходяться товари і тара:

- у коморі (на складі) оформлюються такі документи: товарна книга (картки складського обліку товарів), товарний звіт, відомість про залишки товарів на складі (у коморі), вимога до комори, накладна на відпуск товарів з комори;

- у виробництві – калькуляційна картка, план-меню, вимога до комори на одержання товарів, акт про реалізацію готових виробів кухні за готівку, акт про реалізацію і відпуск виробів кухні, акт про продаж і відпуск виробів кухні, денний забірний лист, замовлення рахунок, меню на відпуск товарів працівникам закладу, звіт про рух товарів і тари по кухні, звіт про рух товарів у виробництві, контрольний розрахунок;

- на етапі реалізації – акт про передачу товару і тари під час зміни матеріально-відповідальної особи, товарний звіт, розрахунковий документ, звіт про рух товарів і тари по кухні.

Практично всі вищезазначені документи, що оформляються в ході технологічного процесу, надходять до бухгалтерії, де здійснюють їх облікову обробку. Тому загальним етапом облікових процедур є здійснення записів до облікових реєстрів.

Облікові реєстри обираються підприємством ресторанного господарства самостійно з дотриманням єдиних засад бухгалтерського обліку та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних [6]. Методичними рекомендаціями щодо застосування реєстрів бухгалтерського обліку для обліку надходження товар-

них запасів від постачальників і розрахунків з ними пропонується Журнал 3. Окремо ведеться відомість аналітичного обліку по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» як складова частина Журналу 3.

Для обліку товаріву методичних рекомендаціях [6] пропонується Журнал 5 або 5 А і Відомість 5.1 обліку руху запасів. Однак, аналіз практичної діяльності підприємств ресторанного господарства засвідчує, що переважна більшість з них узагальнюють інформацію з первинної документації на бланках «пустографів» довільної форми, оскільки ведення журналу 5 або 5А та відомості 5.1 є занадто складним, а зазначені реєстри надмірно громіздкі. Для їх складання в практиці використовується цілий ряд додаткових вибірок і розрахунків та заповнення аналітичного обліку запасів у відомості 5.1.

Однак, інформацію синтетичного обліку необхідно опрацювати та узагальнювати для складання головної книги, фінансової звітності. Таким чином, з нашої точки зору, доцільно впровадити форми накопичувальних відомостей обліку товарних запасів в розрізі відповідних дільниць підприємств ресторанного господарства. Накопичувальні відомості зможуть мати спрощену форму, однак відображатимуть детальну інформацію за синтетичними субрахунками бухгалтерського обліку та будуть підставою для складання Головної книги та фінансової звітності.

Крім того, важливо розмежувати первинні документи в розрізі їх призначення. Так, для товарних запасів кулінарного призначення підприємств ресторанного господарства доцільно використовувати первинні документи, які затверджені наказом Міністерства економіки [7], а для товарних запасів іншого призначення слід використовувати первинні документи, які затверджені наказом Міністерства статистики України [8].

Для спрощення облікового і контрольного процесів та забезпечення їх більшої прозорості можливим є застосування автоматизованого обліку, в результаті чого переважна частина первинної інформації щодо товарів і тари на підприємстві ресторанного господарства реєструватиметься за допомогою відповідних комп'ютерних програм. В основному, це дані, що кількісно характеризують товари: кількість надходження та відпуску, час надходження товарів на склад (в буфет, бар).

Висновки. Таким чином, удосконалення обліку та контролю товарів і тари на підприємствах ресторанного господарства сприятимуть: впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм і бланків, підвищення рівня автоматизації обліково-обчислювальних робіт, забезпечення суворого порядку приймання, зберігання та реалізації (передачі) товарів і тари, чітка організація обліково-контрольних процедур руху товарів і тари.

Список літератури:

1. Бровко О. Т. Економічна сутність товарних запасів та їх місце в системі управління товарними потоками підприємств торгівлі / О. Т. Бровко // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2009. – № 2. – С. 12 – 21.
2. Бухгалтерський облік в Україні. Навчальний посібник / За ред. Хом'яка Р. Л. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2002. – 728 с.
3. Бухгалтерський словник / За ред. Ф. Ф. Бутиця. – Житомир: ПП «Рута», 2001. – 224 с.
4. Круглога О. А. Оцінка ефективності управління товарними запасами на підприємствах роздрібною торгівлі // Торгівля, комерція, підприємництво: Зб. наук. праць Львівської КА. – Львів: Вид-во ЛКА, 2002. – С. 42 – 47.
5. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 576 с.
6. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.00 р. – № 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Методичні рекомендації щодо впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері

- громадського харчування, затверджені наказом Міністерства економіки від 17.06.03 р. – № 157 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про затвердження типових первинних облікових документів з обліку сировини і матеріалів, від 21.06.96 р. – № 193. Наказ Міністерства статистики України від 29.12.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Свідерській Є. І. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 233 с.
10. Чебанова Н. В., Василенко Ю. А. Бухгалтерський фінансовий облік: Посібник. – К.: Академія, 2002. – 672 с.

Вожга Н.В.

Хмельницький кооперативний торгово-економічний інститут

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА И КОНТРОЛЯ ДВИЖЕНИЯ ТОВАРОВ И ТАРЫ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА

Аннотация

Исследованы сущность товаров и тары и проведено их классификацию. Определены основные направления совершенствования учета товаров и тары на предприятиях ресторанного бизнеса.

Ключевые слова: товары, тара, предприятия ресторанного бизнеса, учет, контроль, совершенствование.

Vozhha N.V.

Khmelnytsky Cooperative Trade and Economic Institute

IMPROVING ACCOUNTING AND CONTROL MOVEMENT OF GOODS AND CONTAINERS FOR PLANTS RESTAURANTS

Summary

Investigated the essence of the goods and containers and their classification. Defined the main directions of improvement of accounting products and packaging for restaurants and catering enterprises.

Keywords: goods, packaging, restaurants, accounting, controlling, improving.

УДК 336.72

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Воля Н.В., Могилова А.Ю.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті розглянуто сутність капіталу підприємства, визначено, що управління капіталом підприємства, як і весь процес управління являє систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень.

Ключові слова: капітал, капітал підприємства, управління капіталом, функціонування капіталу підприємства, методи управління капіталом.

Постановка проблеми. Важливим стратегічним завданням соціально-економічного розвитку України є становлення потужного національного капіталу.

Капітал – одна з фундаментальних економічних категорій, сутність якої наукова думка з'ясовує протягом багатьох століть. Термін «капітал» походить від латинського «capitalis», що означає «основний, головний». У найперших роботах економістів капітал розглядався як основне багатство, основне майно. За мірою розвитку економічної думки це первісне абстрактне та узагальнене поняття капіталу наповнювалось конкретним змістом, що відповідав панівній парадигмі економічного аналізу розвитку суспільства.

Так, відповідно до принципів наукового світобачення меркантилістів, під поняттям капіталу як основного багатства розумілось золото, гроші та інші скарби у будь-якому вигляді. При цьому основним джерелом формування капіталу меркантилісти вважали позитивний торговельний баланс.

Економічна школа фізіократів під поняттям капіталу як основного багатства розуміла землю і вкладеш в неї кошти («аванси»). Відповідно джерелом формування капіталу фізіократи вважали сільськогосподарське (землевласницьке) виробництво.

Представники класичної поліекономії (у першу чергу А. Сміт і Д. Рікардо) серйозно поглибили дослідження сутності капіталу, розширили сферу його розгляду галуззю промислового виробництва. Під капіталом вони розуміли накопичені запаси засобів виробництва, які призначені для подальшого виготовлення товарів. Основні суттєві риси економічної категорії капіталу, сформульовані класичними економістами, були прийняті за основу всіма наступними її дослідниками.

Наведений історичний огляд показує, що парадигма капіталу як економічної категорії, що характеризує систему її особливості її пізнання, визначається глибоким генезисом і значною широтою підходів.